

3 Desenvolve un tema a partir de documentos históricos.

Os seguintes textos permiten elaborar unha composición que teña por tema central a evolución política durante o reinado de Fernando VII, entre 1814 e 1833. Mentres os documentos 1, 3 e 4 sinalan o inicio de tres etapas ben diferenciadas, que debes identificar e caracterizar, salientando as diferenzas entre elas, o documento 2 exemplifica a forma de pronunciamento que frecuentemente adoptou a tensión entre liberalismo e absolutismo, presente durante todo o reinado.

*Proba de Acceso á Universidade (Comisión Interuniversitaria de Galicia), opción 1 de setembro de 2002.

DOC. 1. ANULACIÓN DA CONSTITUCIÓN DE 1812.

As Cortes [...] no mesmo día da súa instalación [...] despoxáronme da soberanía, pouco antes recoñecida polos mesmos deputados, atribuíndoa nominalmente á nación para apropiá-la para si eles mesmos e dar a esta, despois sobre tal usurpación, as leis que quixeron, imponéndolle o xugo de que forzosamente as recibise nunha nova Constitución [...]; e o que era verdadeiramente obra dunha facción, revestíano [...] de vontade xeral [...]. Declaro que o meu real ánimo é non só non xurar nin acceder á dita Constitución nin a decreto ningún das Cortes xerais e extraordinarias e das ordinarias actualmente abertas, a saber, os que sexan depresivos dos dereitos e prerrogativas da miña soberanía [...], senón o declarar aquela Constitución e tales decretos nulos e de ningún valor nin efecto, agora nin en tempo ningún, coma se non tivesen pasado xamais tales actos.

Decreto de anulación da Constitución de 1812 e da obra lexislativa das Cortes de Cádiz (1814)

DOC. 2. O PRONUNCIAMENTO DE PORLIER

Españois: [...]. Obrigados pola necesidade, vendo que a verdade non pode chegar aos oídos do rei, sitiado a toda hora polos seus conselleiros [...], tomamos a terrible, pero indispensable, resolución de reclamar coas armas na man o que se negou ás nosas solicitudes. O noso obxecto é o de España enteira: unha monarquía sometida a leis xustas e sabias, e constituída dun xeito que sexa garantía, o mesmo das prerrogativas do trono que dos dereitos da nación. Pedimos a convocatoria de Cortes nomeadas polo pobo, e que estas teñan liberdade de facer na Constitución proclamada polas Cortes extraordinarias, os cambios que esixe a nosa situación.

Manifiesto que dirixe á Nación española a Xunta Provincial de Galicia, presidida por Juan Díaz Porlier, en 1815

DOC. 3. FERNANDO VII ACEPTA A CONSTITUCIÓN DE CÁDIZ.

Mentres eu meditaba maduramente coa solicitude propia do meu paternal corazón as variacións do noso réxime fundamental que parecían máis adaptables ao carácter nacional e ao estado presente das diversas opcións da monarquía española, así como máis análogas á organización dos pobos ilustrados, fixéstesme comprender a vosa arela de que se restablecese aquela Constitución que entre o estrondo das armas hostís foi promulgada en Cádiz no ano de 1812, ao propio tempo que con asombro do mundo combatiades pola liberdade da patria. Oín os vossos votos, e como tenro pai condescendín ao que os meus fillos consideran que conduce á súa felicidade. Xurei esa Constitución pola que deveciades, e sempre serei o seu máis firme apoio [...]. Marchemos francamente, e eu o primeiro, pola senda constitucional [...]

O 10 de marzo de 1820

DOC. 4. FERNANDO VII ANULA A CONSTITUCIÓN DE CÁDIZ EN 1823.

Sentado xa outra vez no trono de San Fernando pola man sabia e xusta do Omnipotente, polas xenerosas resolucións dos meus poderosos aliados e polos denodados esforzos do meu primo, o duque de Angulema, e o seu bravo exército, desexando prover o remedio ás máis urxentes necesidades dos meus pobos, e manifestar a todo o mundo a miña verdadeira liberdade, viñen decretar o seguinte:

1º. Son nulos e de ningún valor todos os actos do goberno chamado constitucional (de calquera clase e condición que sexan) que dominou os meus pobos desde o 7 de marzo de 1820 ata hoxe 1 de outubro de 1823, declarando, como declaro, que en toda esta época carecín de liberdade.

Fernando VII anula en 1823 os actos do goberno constitucional logo da intervención da Santa Alianza,

PROMULGACIÓN DA CONSTITUCIÓN DE 1812, POR SALVADOR VINIEGRA Y LASSO, 1912.

Resposta modelo

En 1814, unha vez rematada a guerra de Independencia, regresaba a España o rei Fernando VII, quen, logo de denunciar que fora despojado da súa soberanía por quen pouco antes lla recoñecera e de declarar que non se atopaba no seu ánimo xurar a Constitución de 1812, aboliu, mediante o «decreto de anulación da Constitución de 1812 e da obra lexislativa das Cortes de Cádiz» (doc. 1), de maio de 1814, toda a obra lexislativa das Cortes de Cádiz, «declarando aquela Constitución e tales decretos nulos e de ningún valor nin efecto, agora nin en tempo ningún, coma se non tivesen pasado xamais tales actos», polo que se **restauraba a monarquía absoluta**.

O **Sexenio absolutista** (1814-1820) caracterizouse, xa que logo, pola **supresión de todas as institucións liberais**, como os axuntamentos constitucionais ou as Cortes, de todos os dereitos e liberdades recoñecidos (imprensa, comercio...) e de todas as medidas reformadoras (contribución única...) e pola restauración da Inquisición, dos antigos Consellos da Coroa, da Mesta, dos gremios, dos señoríos xurisdiccionais... Así mesmo, este primeiro período do reinado de Fernando VII estivo marcado por unha grande **inestabilidade governamental** (o período de permanencia dos ministros no seu cargo era moi breve), que se traduciu nunha política errática agravada pola crise económica e pola guerra nas colonias americanas. Ademais, o período estivo marcado por unha violenta **represión** dos liberais e dos afrancesados (considerados traidores), que significou en moitos casos o cárcere, a morte ou o exilio no Reino Unido ou en Francia.

Non obstante, malia a violenta represión, os liberais, contando co apoio dos sectores máis progresistas do exército, seguiron loitando por restablecer a Constitución e por conseguir o sometemento da monarquía a «leis xustas e sabias e constituída dun xeito que sexa garantía das prerrogativas do trono e dos dereitos da nación», como se sinala no «Manifiesto dirixido á Nación española» (doc. 2) polo militar liberal Juan Díaz Porlier en 1815, quen protagonizou na Coruña un dos oito **pronunciamentos militares** que se sucederon entre 1814 e 1820 co obxecto de **restablecer a orde constitucional** que Fernando VII suprimira en 1814.

Precisamente, como consecuencia do pronunciamento militar dirixido polo tenente coronel Rafael del Riego en Cabezas de San Juan (Sevilla) en 1820, o rei Fernando VII, aceptou a Constitución de 1812, da que dixo que sería «o seu máis firme apoio» (doc. 3). Inaugurábase, dese xeito, **un novo período** no reinado de Fernando VII: o **Trienio liberal** ou constitucional (1820-1823).

O **Trienio liberal** caracterizouse pola recuperación da obra lexislativa das Cortes de Cádiz e pola adopción de novas medidas tendentes a construír un **sistema de liberdades políticas**. Así, durante ese período concedeuse a liberdade a todos os presos políticos; restablecéronse nos seus cargos nos concellos e nas deputacións provinciais as autoridades constitucionais; restableceuse a liberdade de prensa, que foi o instrumento e a garantía da pluralidade ideolóxica, manifestada tamén nas numerosas sociedades patrióticas, nas que se debatían todos os temas de actualidade política e social; creouse a Milicia Nacional como corpo de voluntarios para a defensa do réxime constitucional; suprimíuse a Inquisición e as ordes monacais; abolíronse os gremios; e, finalmente, co obxecto de sanear a facenda pública, desamortizáronse os bens da Igrexa e suprimíronse as vinculacións e morgados da nobreza.

EXECUCIÓN DE PORLIER NA PRAZA DA LEÑA (A CORUÑA), 1815.

As **diferenzas entre os liberais moderados**, partidarios dunhas reformas moi limitadas, así como de restrinxir a soberanía nacional mediante o sufraxio censatario e a creación dun Senado aristocrático, e de alcanzar un compromiso coas anteriores clases dominantes e co rei, e **os liberais exaltados**, partidarios dun reformismo radical e de carácter popular, condicionaron a evolución política deste período, que ademais se enfrontou a outros problemas, como as intrigas antiliberais do rei –malia que en 1820 ao xurar a Constitución afirmara, como se le no doc. 3, «marchemos francamente, e eu o primeiro, pola senda constitucional...»–, a acción da guerrilla realista, a independencia das colonias americanas, a permanente crise económica e as manobras da Santa Alianza tendentes a restablecer a monarquía absoluta en España.

Finalmente, en 1823, o rei francés Luís XVIII enviou, por orde da Santa Alianza, o exército dos **Cen Mil fillos de San Luís**, que ocupou o territorio español co apoio das tropas realistas e puxo fin ao Trienio liberal. Comezaba así un novo período do reinado de Fernando VII, a **Década ominosa** (1823-1833).

«Sentado xa outra vez no trono...», logo da intervención da Santa Alianza, Fernando VII decretou a nulidade de todos os actos do goberno constitucional, fosen cales fosen (doc. 4). Iniciábase, deseguido, un período de violenta represión dos liberais, ao cargo da que estaba a Superintendencia Xeral de Policía, as Comisións Militares e o corpo de voluntarios realistas, así como os tribunais de xustiza e as Xuntas de Fe, que provocou a morte, a prisión ou o exilio para numerosos liberais. Non obstante, malia a represión, o mesmo que no período absolutista anterior, ao longo desta década producíronse numerosas **conspiracións liberais**, como a protagonizada por Torrijos en Málaga en 1831.

Con todo, esta nova restauración absolutista non foi unha volta atrás completa; mesmo o monarca era consciente de que era necesario modernizar o país, polo que desenvolveron **algunhas reformas** que durarían no tempo, como a creación do Consello de ministros, a promulgación do código de comercio, a creación do Banco de San Fernando (antecedente do Banco de España), a fundación da Bolsa de Madrid, a renovación da minaría española...

Neste sentido, por todo o dito, **o reinado de Fernando VII**, pode caracterizarse como o **período da crise definitiva do Antigo Réxime**, que se manifestou cunha **loita permanente entre o liberalismo**, que aparece primeiramente representado nas Cortes de Cádiz, e o **absolutismo monárquico** e no que o exército exerceu, pola vía dos pronunciamentos, un papel determinante, que había de exercer en numerosas ocasións ao longo dos séculos XIX e XX.